2017-087

Archeologienota Sint-Eloois-Winkel Izegemsestraat 41

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Kris VAN QUAETHEM

26-6-2017

Titel: Archeologienota Sint-Eloois-Winkel Izegemsestraat 41

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Kris Van Quaethem

Projectcode bureauonderzoek: 2017E243

Intern projectnummer: 2017.087

Locatiegegevens: Sint-Eloois-Winkel Izegemsestraat 41

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 66239 en Y: 175164; X: 66419 en Y: 175220

Kadastergegevens: Ledegem, afdeling 3 (Sint-Eloois-Winkel), sectie A, perceel 314T (zie figuur 5)

Topografische kaart: zie figuur 3 en 4

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Kris Van Quaethem (assistent-archeoloog), Barbara Callens (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Zelzate, 26/06/2017

© Acke & Bracke bvba, Leegstraat 170, 9060 Zelzate. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING 4

1.1. WETTELIJK KADER 4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT 4
1.2.1. VRAAGSTELLING 4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN 4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE 5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE 5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK 6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN 6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING 6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN 6

2. BUREAUONDERZOEK 7

2.1. HUIDIGE TOESTAND 7
2.2. GEPLANDE WERKEN 8
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING 10
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING 10
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING 12
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING 14
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING 15
2.4. HISTORISCHE SITUERING 18
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING 24

3. SYNTHESE 26

3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON 26
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK 26
3.3. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN 27

4. SAMENVATTING 29

5. BIBLIOGRAFIE 31

6. BIJLAGES 32

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Sint-Eloois-Winkel Izegemsestraat 41, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.[1] Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt[2], de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius[3], een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.[4] Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.[5]

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

[1] https://cai.onroerenderfgoed.be/

[2] http://www.geopunt.be/kaart

[3] http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/

[4] http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/

[5] http://www.ngi.be/topomapviewer/

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie wordt gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast wordt in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en worden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen wordt afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd, gezien de ligging van de site in een landelijke context, niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein bevindt zich ten westen van de Izegemsestraat in Sint-Eloois-Winkel (deelgemeente van Ledegem, provincie West-Vlaanderen) en is op heden begroeid met bomen. Het maakt deel uit van de tuinzone die hoort bij huisnummer 41. Het totale plangebied is 3680m² groot. Het terrein is rechthoekig, met in het noordwesten een kleine uitstulping, en is ingesloten door open bebouwing aan de zuid-, west- en noordzijde.

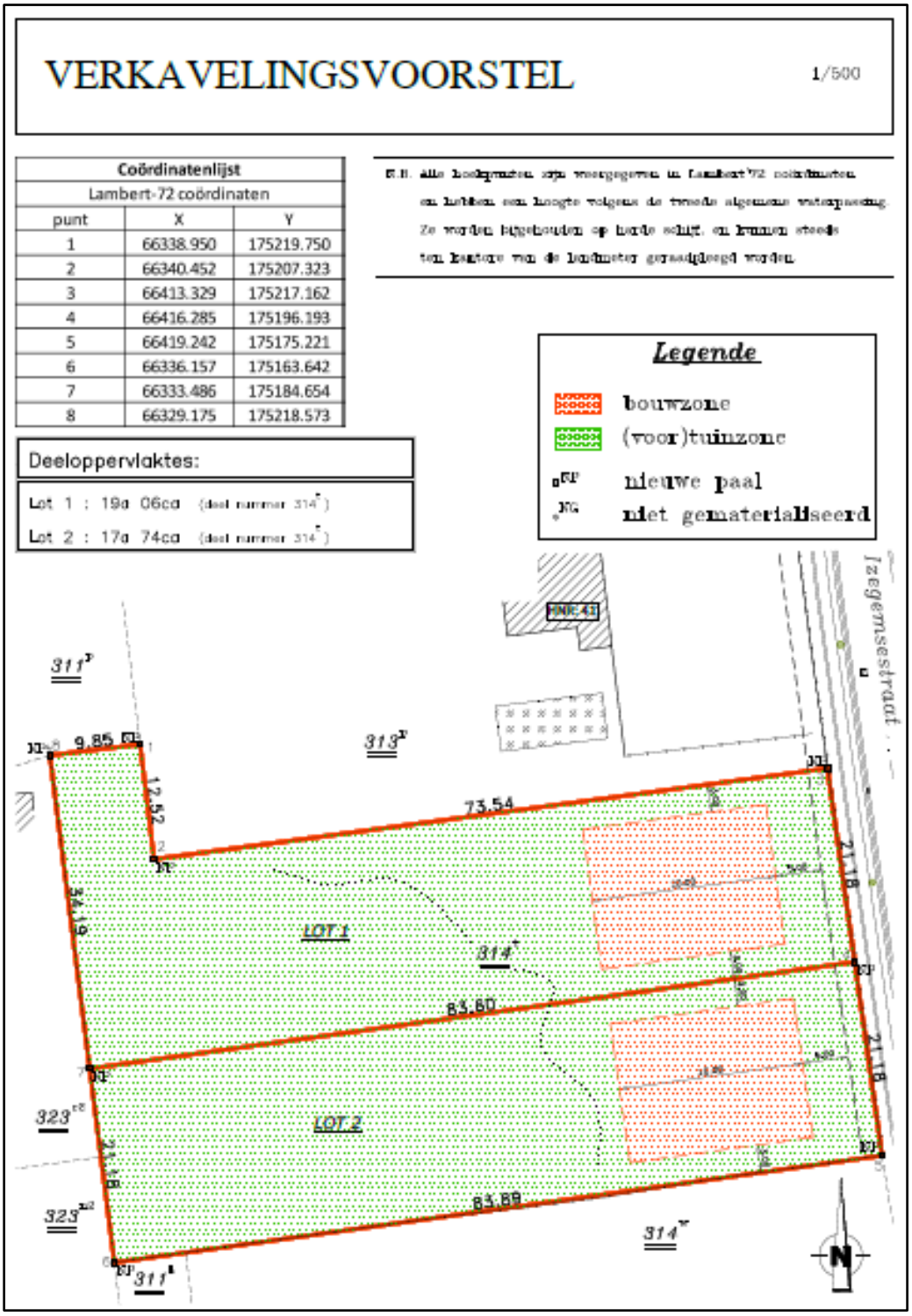
Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).

2.2. Geplande werken

Het plangebied wordt verkaveld in 2 oostwest georiënteerde loten (zie figuur hieronder en plan in bijlage). Het noordelijke lot, lot 1, is 1906m² groot. Het zuidelijke lot, lot 2, heeft een oppervlakte van 1774m². Langsheen de straat is een voortuinstrook voorzien, ten westen ervan bevindt zich de bouwzone, die per lot zo'n 300m² bedraagt. Achterliggend en naast de bouwzones wordt een grote tuinzone voorzien, van meer dan 55m lang op 21,18m breed per lot. Er wordt geen interne wegenis aangelegd, aangezien beide loten langsheen de bestaande Izegemsestraat zijn gelegen.

De tuinzones zijn enkel bestemd voor tuinaanleg en de noodzakelijke verhardingen, opritten of paadjes in functie van de bebouwing. In de achtertuinstroken kunnen beperkte bijgebouwen worden geplaatst. De maximale oppervlakte voor deze bijgebouwen wordt laag gehouden (50m²) om te vermijden dat deze zones worden volgebouwd met tal van constructies. Er zijn enkel terreinophogingen toegestaan in de 30m vanaf de straat; de achterliggende tuinzone dient op het bestaand natuurlijk maaiveld behouden te blijven.

Er kan vanuit gegaan worden dat het archeologisch bodemarchief van het plangebied bedreigd wordt door de werken, en dan voornamelijk in de zone gelegen aan de straatkant (tot ca. 30m diep): het rooien van bomen, de voorafgaande grondwerken voor het bouwrijp maken van de grond, het optrekken van de woningen, het aanleggen van nutsvoorzieningen en -leidingen en het werfverkeer is nefast voor eventueel aanwezige archeologische sporen en sites. Bij het inrichten van de tuinzones wordt er minder verstoring verwacht.

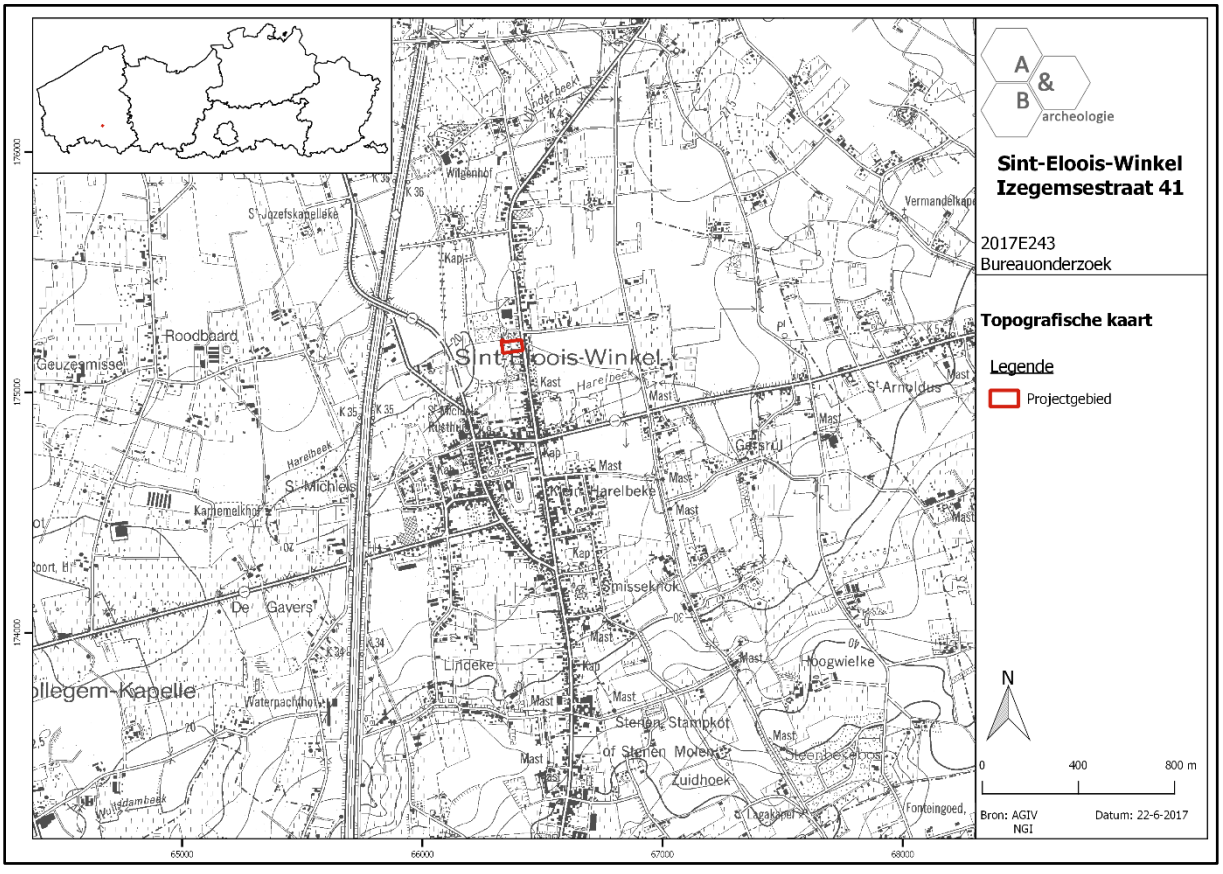
Figuur 2 Verkavelingsplan (bron: initiatiefnemer).

2.3. Landschappelijke ligging

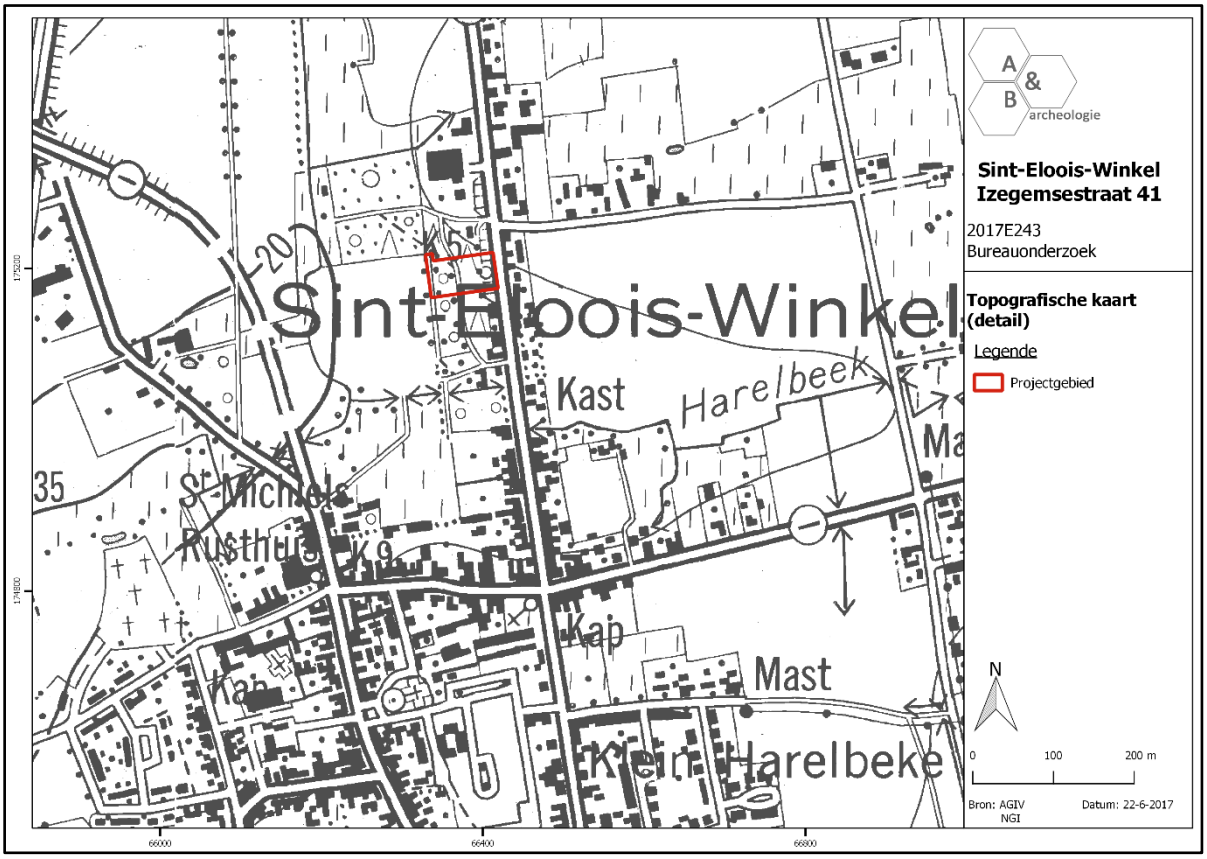
2.3.1. Topografische situering

Het projectgebied bevindt zich in Sint-Eloois-Winkel, een deelgemeente van Ledegem in het zuiden van de provincie West-Vlaanderen. Sint-Eloois-Winkel maakt sinds 1 januari 1977, samen met Ledegem en Rollegem-Kapelle, deel uit van de fusiegemeente Ledegem. Het plangebied bevindt zich zo'n 200m ten noorden van de dorpskern, langsheen de Izegemsestraat, de noordelijke uitvalsweg van de gemeente. Sint-Eloois-Winkel is gelegen in zandlemig Vlaanderen en kent een golvend landschap (van 20 tot 40m TAW), doorsneden door de Vlinder- en de Harelbeek. Ten westen bevindt zich de autosnelweg E403 (Kortrijk-Brugge), de Izegemsestraat loopt hier quasi evenwijdig aan.

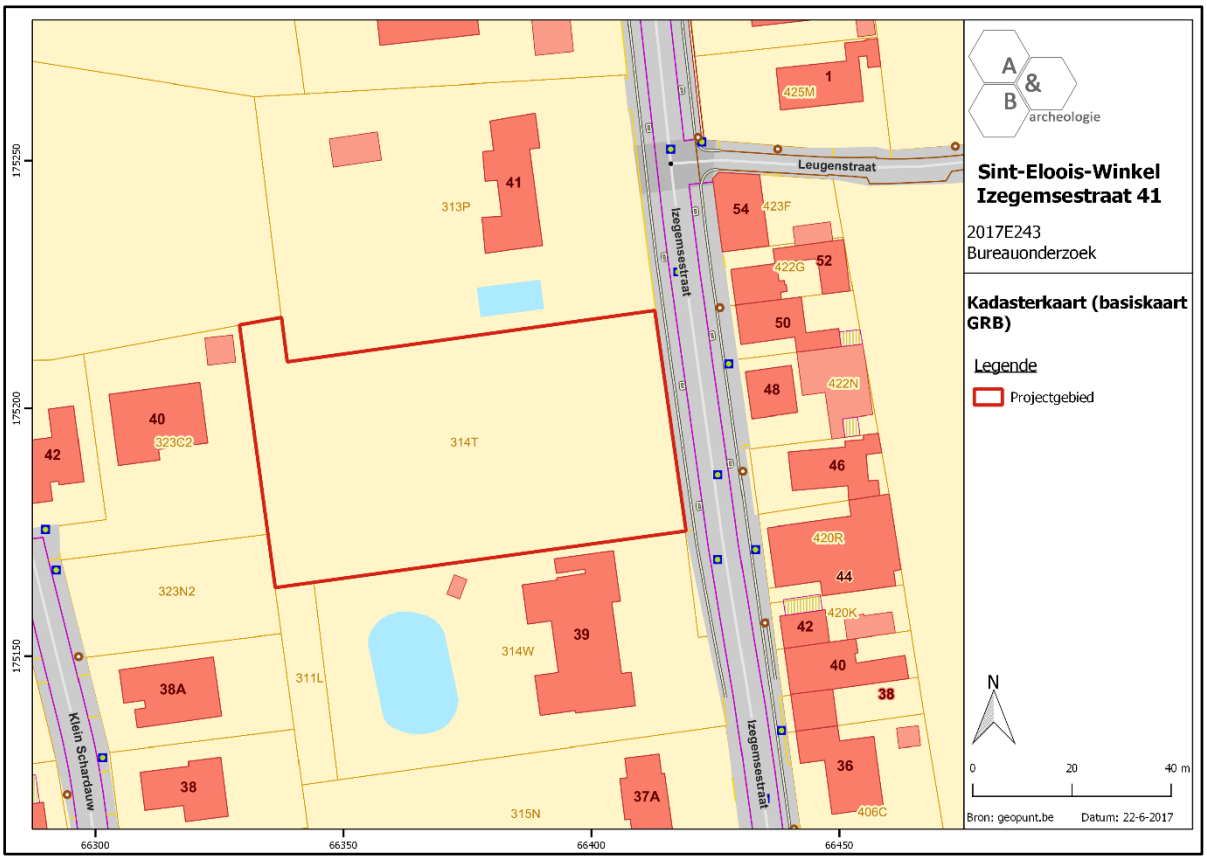
Op de bodemgebruikskaart van 2001 staat het gebied aangeduid als 'Akkerbouw' in het westen, 'Weiland' centraal en 'Bebouwde oppervlakte' in het oosten. Het mag duidelijk zijn dat dit niet overeenkomt met de huidige situatie, het perceel maakt deel uit van de tuinzone van Izegemsestraat 41 en is begroeid met bomen.

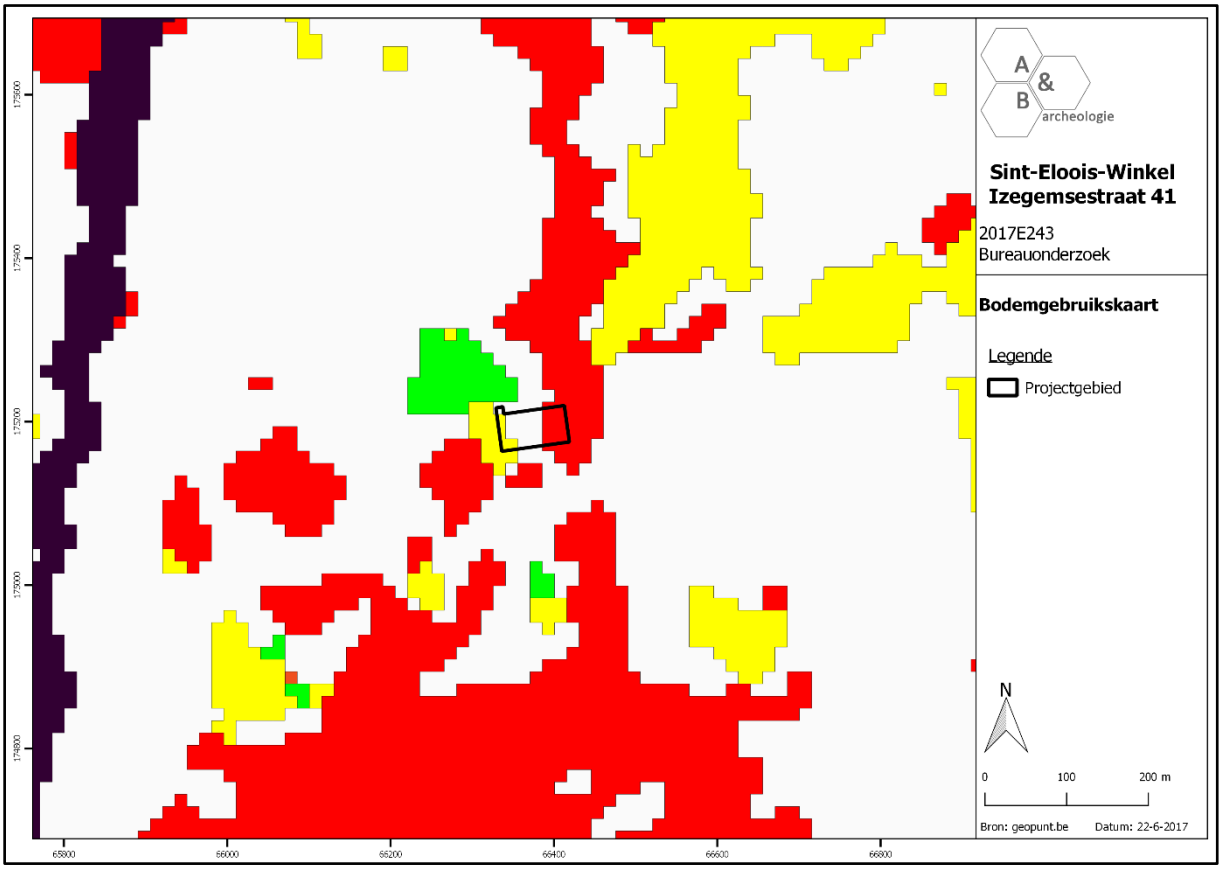
Figuur 3 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 4 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 5 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

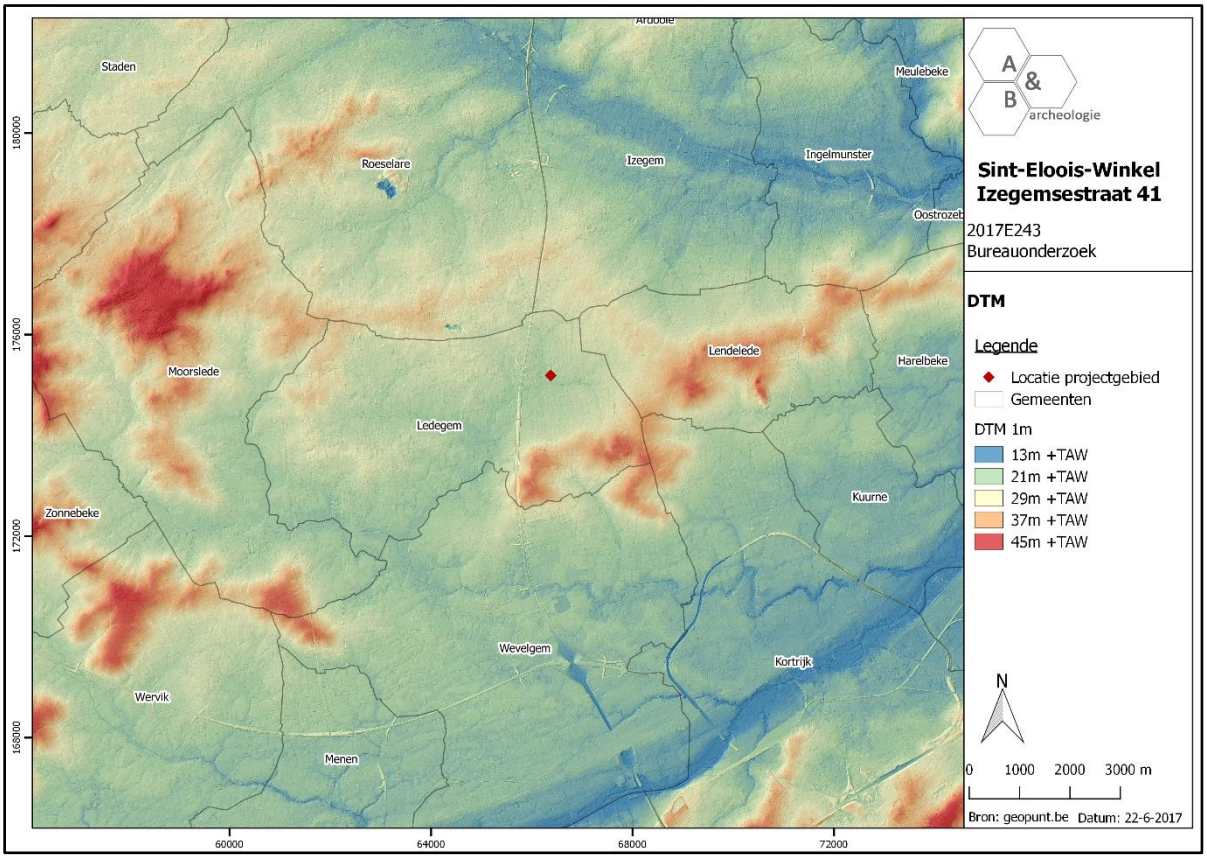

Figuur 6 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

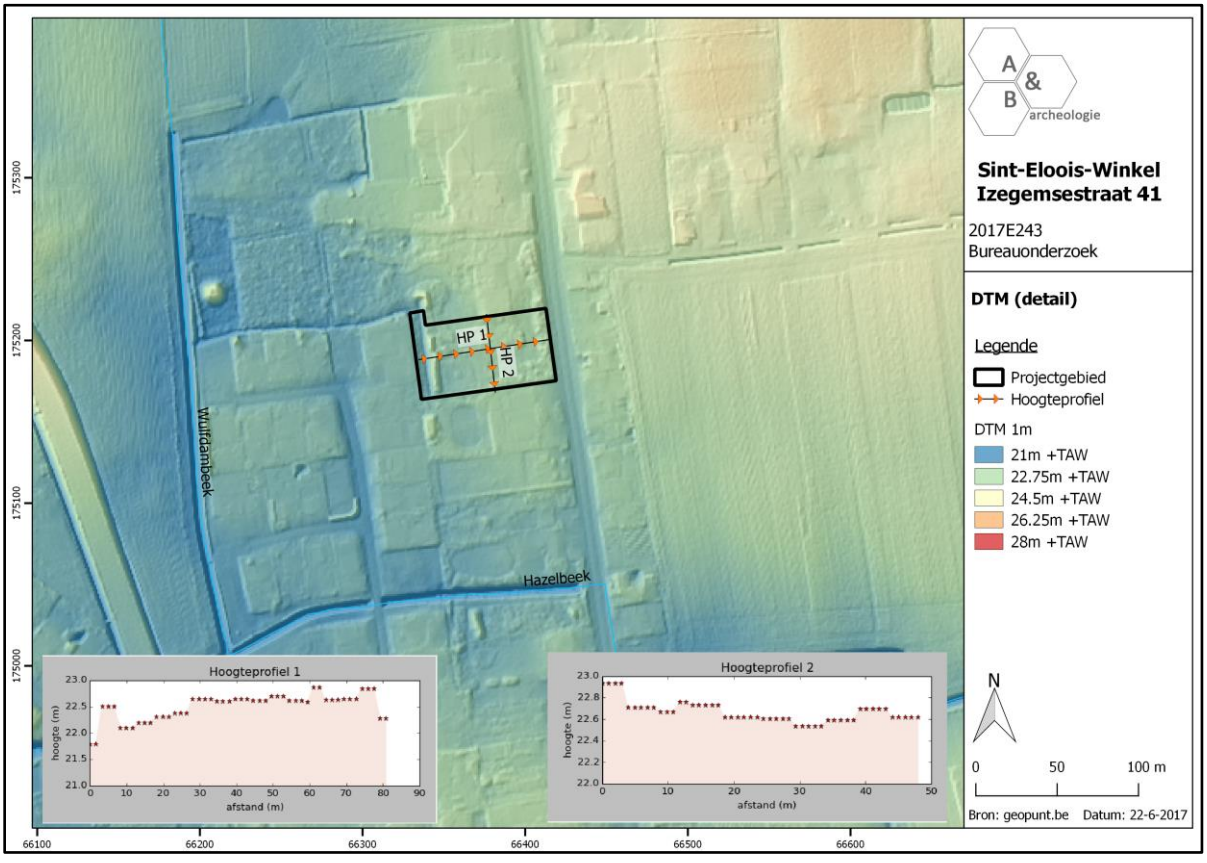
2.3.2. Landschappelijke situering

Sint-Eloois-Winkel bevindt zich in een iets lager gelegen zone en wordt in het zuiden, oosten en noorden omsloten door een aantal hogere ruggen. Het terrein kent een licht hellend verloop van west (ca. +22,0m TAW) naar oost (ca. +22,9m TAW). Het noordzuid profiel toont eveneens een lichte helling, naar het noorden op (zuid: ca. +22,6m TAW, noord: ca. +22,9m TAW). Ten zuiden van het plangebied bevindt zich de Hazelbeek, ten noorden de Wulfdambeek.

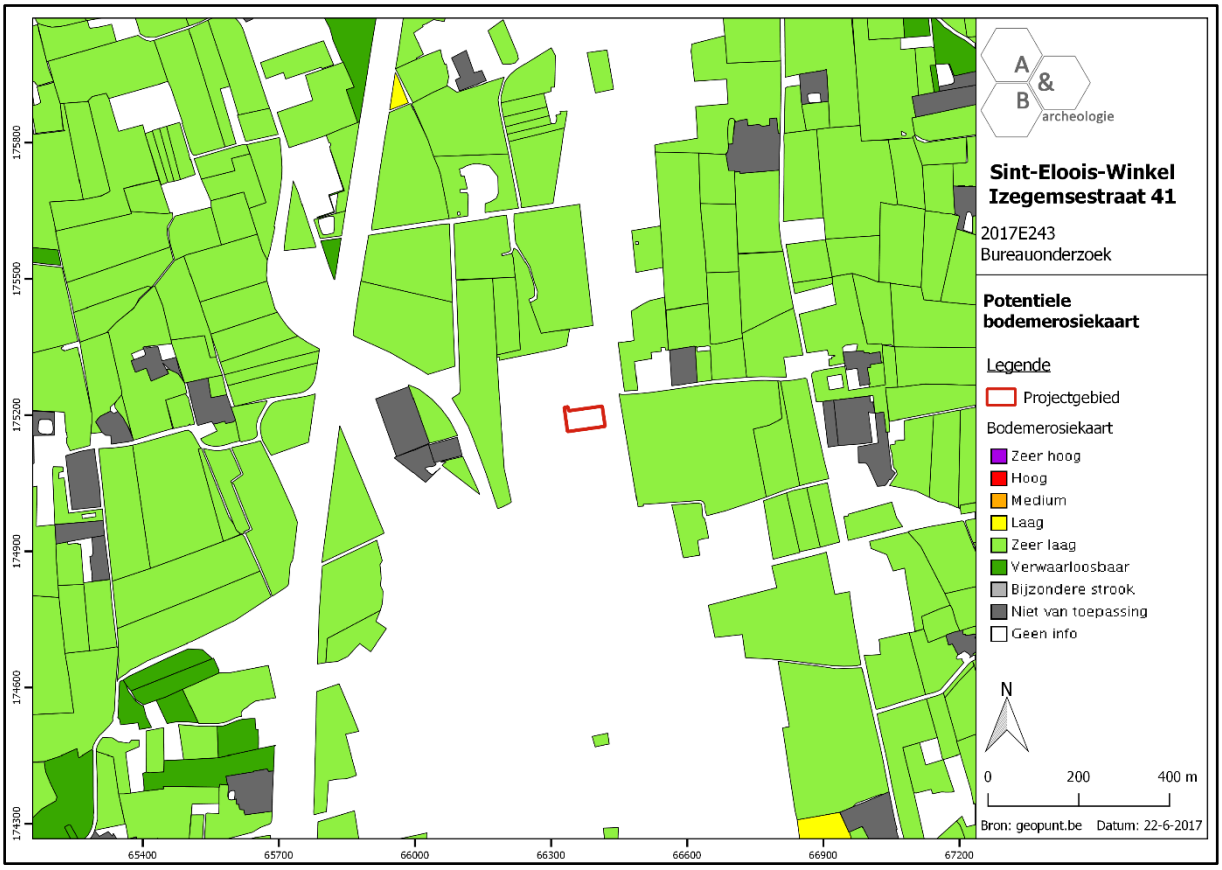
Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het plangebied wit ingekleurd, wat aangeeft dat er geen info beschikbaar is. De percelen in de nabijheid zijn lichtgroen ingekleurd, was wijst op een lage erosiegraad. De potentiële bodemerosiekaart houdt onder andere rekening met de hellingsgraad en lokale topografie van het gebied.

Figuur 7 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

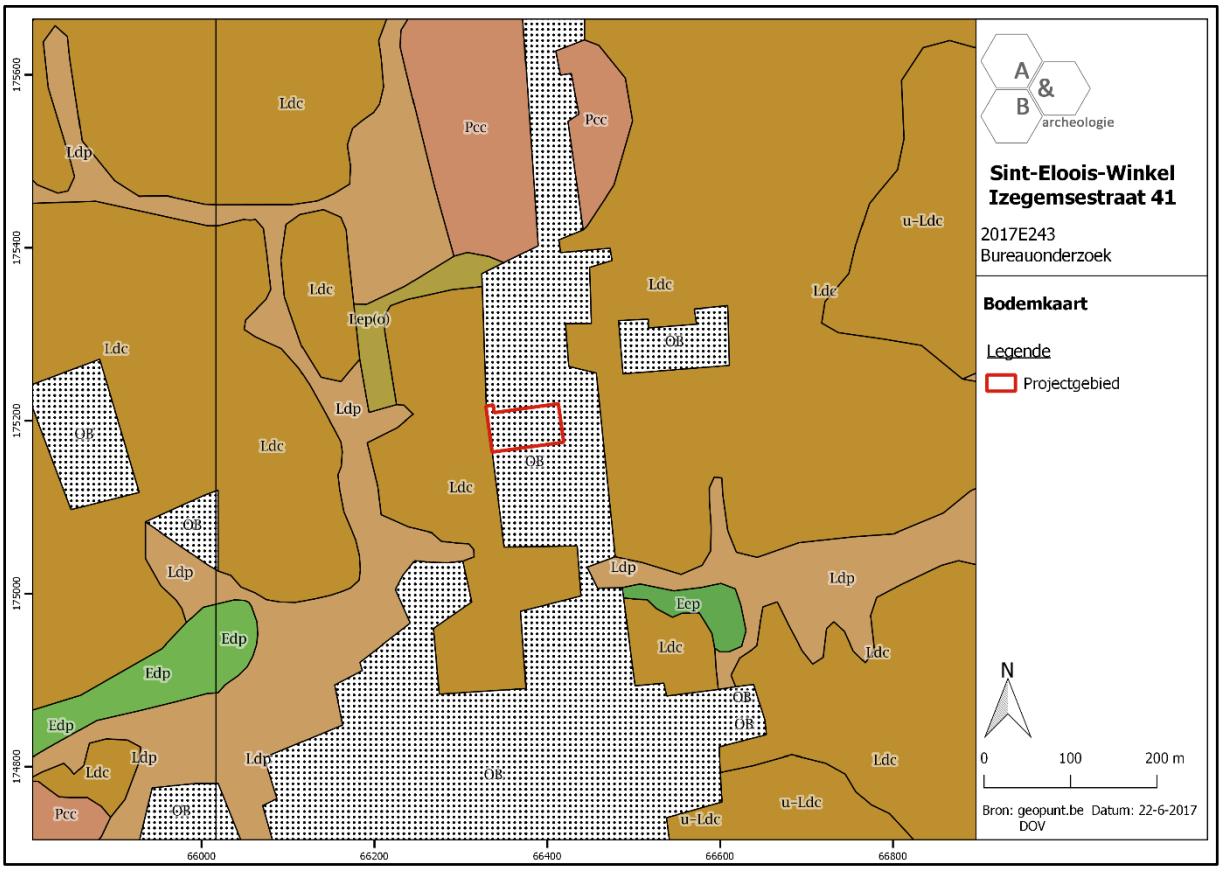
Figuur 8 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, meer in detail en met aanduiding van 2 hoogteprofielen (bron: geopunt.be).

Figuur 9 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

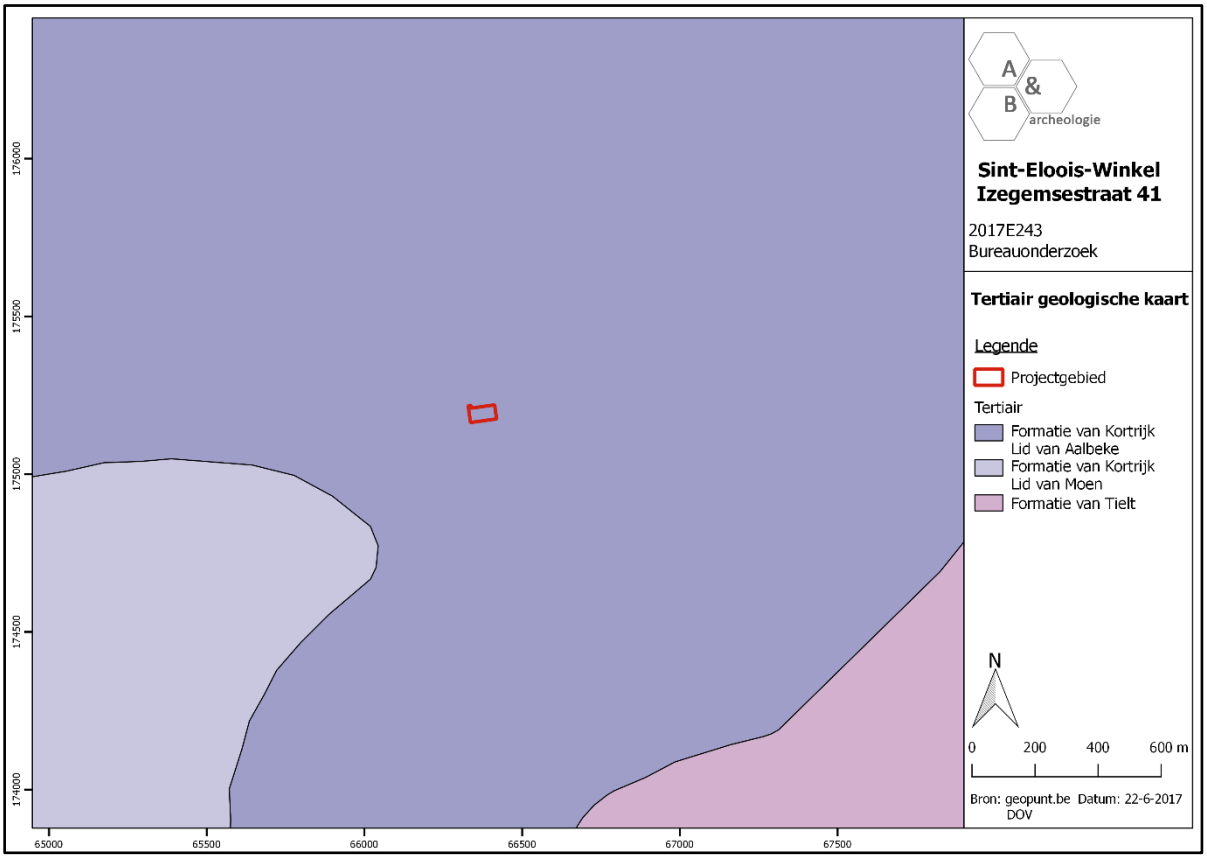
Op de bodemkaart wordt het plangebied aangeduid als OB-gronden, dit zijn bebouwde zones, waar het bodemprofiel door ingrijpen van de mens is gewijzigd of vernietigd. Afgaande op de naastliggende percelen kan verwacht worden dat er zich hier een Ldc-bodem bevindt: een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Onder de Ap komt een bleekbruin uitgeloogde horizont voor die aan de contactzone met de textuur B zwakke roestverschijnselen vertoont. De textuur B is verbrokkeld, sterk gevlekt en door oxydo-reductieverschijnselen met bruinrode en grijze vlekken doorweven. Soms wordt het materiaal zwaarder of zandiger in de diepte. Heel dikwijls komt op wisselende diepte het Tertiair substraat voor. Boven het klei- of klei-zandsubstraat komt veelal een roestige band voor ten gevolge van het stagnerend water. Roestverschijnselen beginnen globaal in het bovenste deel van de textuur B. Deze bodems zijn te nat in de winter, blijven lang fris in de lente en zijn algemeen goed vochthoudend in de zomer.

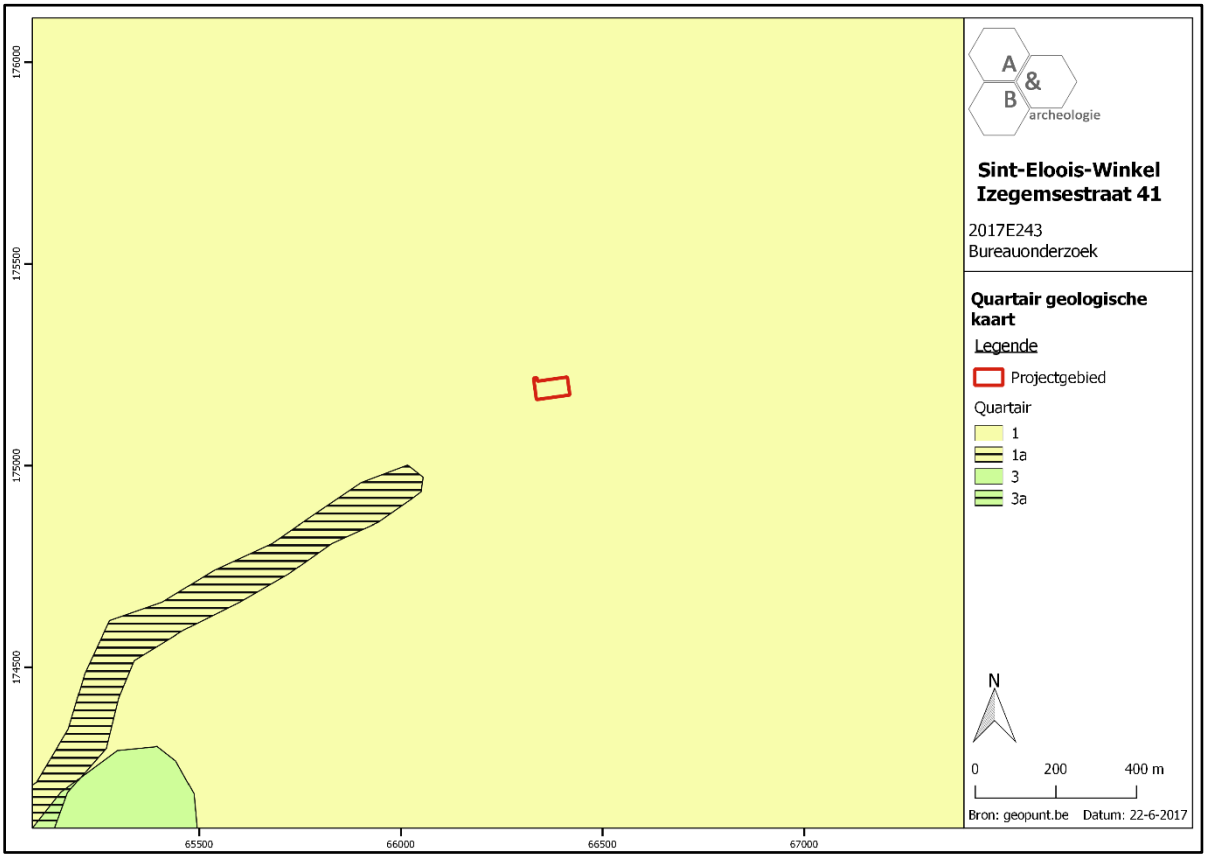
Figuur 10 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

2.3.4. Geologische situering

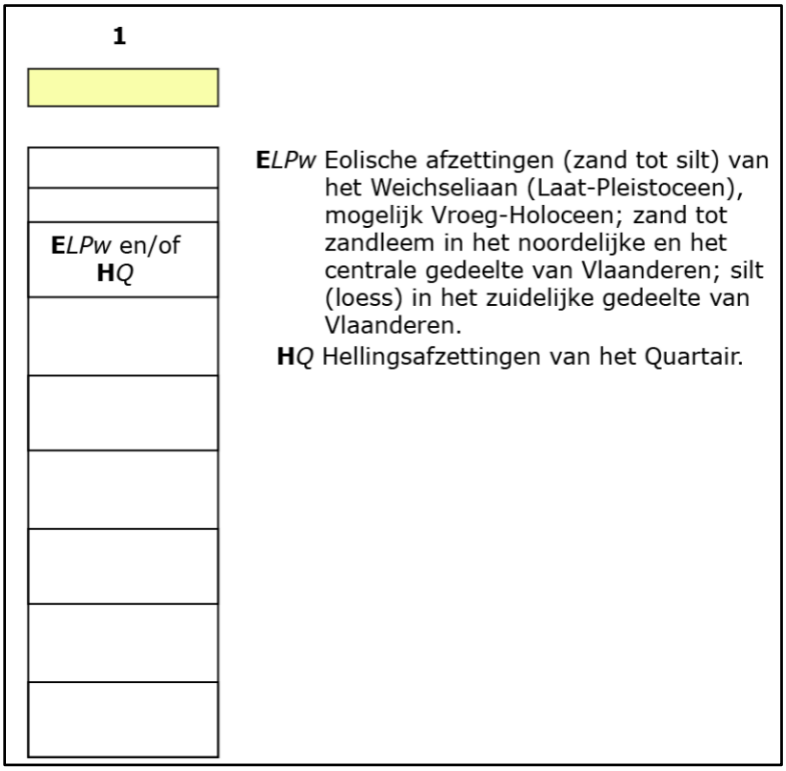
De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Kortrijk, meer bepaald het Lid van Aalbeke. Het betreft donkergrijze tot blauwe, met glimmers. De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied bestaat uit het type 1, omschreven als volgt: geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie. Het betreft eolische afzettingen van zand tot silt van het Weichseliaan (laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen (code **E***LPw*), mogelijk kunnen ook hellingsafzettingen van het Quartair (**H***Q*) aanwezig zijn. De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Figuur 11 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 12 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 13 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering[6]

De oudste vermelding van Sint-Eloois-Winkel dateert uit 1382, als Capelle ten Winkele. Etymologisch zou het afgeleid zijn van het Germaanse 'Winkila' (hoek). Reeds in de 11de eeuw stond op het grondgebied van de huidige gemeente, in een hoek van de parochie Gullegem, een kapel gewijd aan Sint-Elooi. Het dorp werd tot parochie verheven in 1747, o.i.v. de familie Mulle. In 1748 schonk diezelfde familie grond om een kerk op te bouwen en een kerkhof aan te leggen (dit kerkhof is verdwenen met de bouw van de nieuwe kerk).

Het patronaat van de kerk behoorde toe aan het kapittel van Sint-Maarten te Doornik. Tijdens het ancien régime vormde Sint-Eloois-Winkel een heerlijkheid (Heren van Gullegem), die behoorde tot de roede van Menen, geïntegreerd in de kasselrij Kortrijk. Op het grondgebied van de huidige gemeente waren ook nog andere heerlijkheden verspreid, zoals o.m. de heerlijkheid Ter Schueren, van Gavere, Ter Kwastraat en van Schardauwe. De huidige dorpskern is ontstaan uit de heerlijkheid Buxum, met als hoofdzetel de voormalige hofstede z.g. " De groene vierschaar" of "Ter Schueren" (Demansdreef 1).

Sint-Eloois-Winkel bezat een vijftal molens (vnl. koren), die in de loop van eind 19de en begin 20ste eeuw zijn verdwenen: de Beurtemolen (Beurtemolenstraat), de Smisseknokmolen (Gullegemsestraat), de Kasteelstraatmolen, de Stenenstampkotmolen (Gullegemsestraat) en de Lindemolen of molen van het Lindeken. Enkel deze laatste, van 1720, voorheen gelegen in de Tuileboomstraat, bleef bewaard en wacht op de heropbouw.

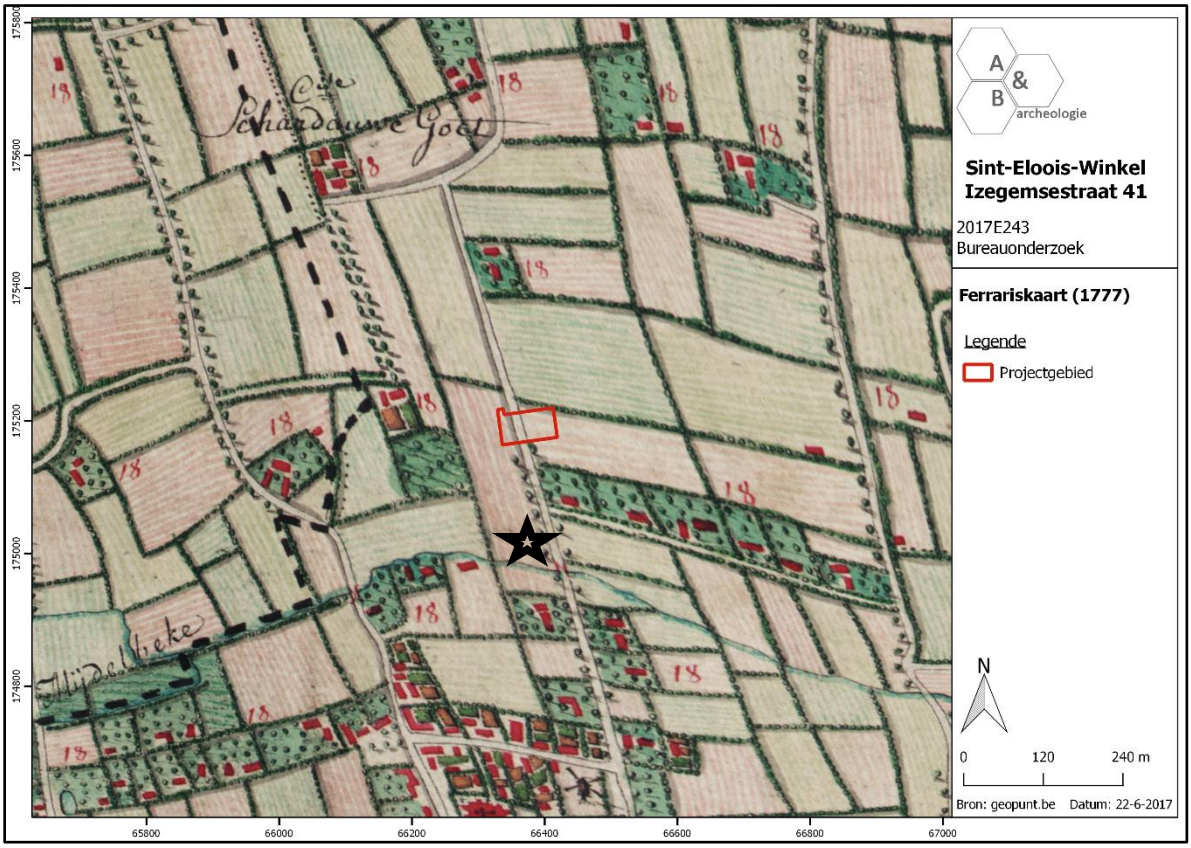
Sinds de 16de eeuw was een groot deel van de bevolking werkzaam in de vlasindustrie en de daaraan gekoppelde linnennijverheid met huisspinners en - wevers. In 1925 was er een laatste bloeiperiode toen de gemeente vijf vlasfabrieken telde. Tijdens W.O. I fungeert de gemeente als bevoorradingscentrum voor de Duitse legers, doch het dorp kent nagenoeg geen oorlogsschade.

Op de oudst beschikbare betrouwbare cartografische bron, de Ferrariskaart uit ca. 1777, wordt de Izegemsestraat reeds aangegeven. Door een kleine afwijking in de kaart moet de projectie op figuur 14 iets naar het zuidwesten opschuiven. Het plangebied is onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Ten zuiden is een waterloop aanwezig. Het terrein bevindt zich ten noorden van de dorpskern, en is verspreide bebouwing te zien in de omgeving. Langsheen de dwarsstraat ten oosten, die op de Izegemsestraat uitkomt, zijn ook een aantal gebouwen afgebeeld. Dit is de huidige Leugenstraat. Op de 19de-eeuwse kaarten is dezelfde situatie af te lezen: een onbebouwd perceel, meer dan waarschijnlijk in gebruik als landbouwgrond. Op zo'n 100m ten zuiden bevindt zich een kleine waterloop. Tussen het plangebied en deze waterloop zijn 2 gebouwen afgebeeld, dit is het zogenaamde 'Kasteel', gebouwd in 1840 door de Rijselse wolhandelaar R. Nys, die eigenaar was van de heerlijkheid Scardauwe.[7] Het is een eclectisch landhuis, voornamelijk aansluitend bij de neogotiek. Het gebouw (gelegen Izegemsestraat 35) is bewaard en in 2009 vastgesteld als bouwkundig erfgoed; dit geldt ook voor de conciërgewoning, Izegemsestraat 37.

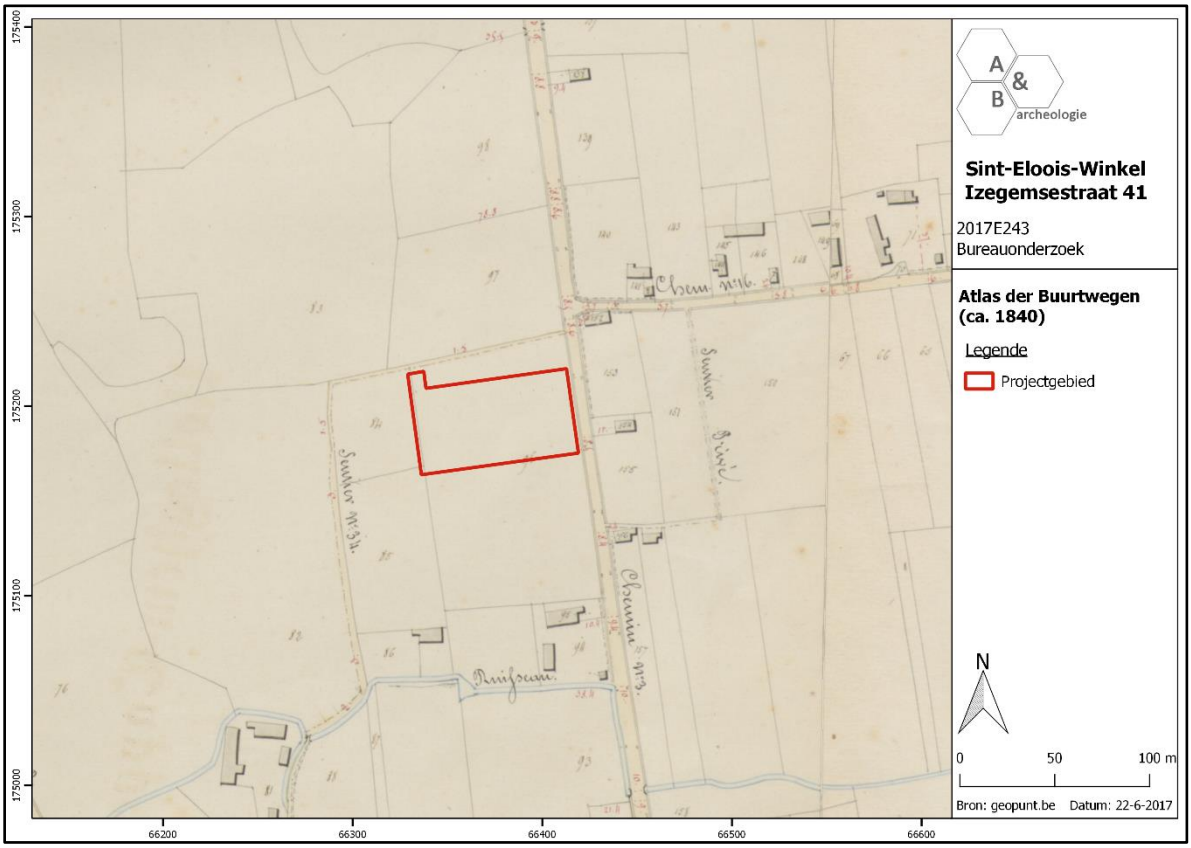
---

[6] AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Sint-Elooiswinkel* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120744 (geraadpleegd op 26 juni 2017).

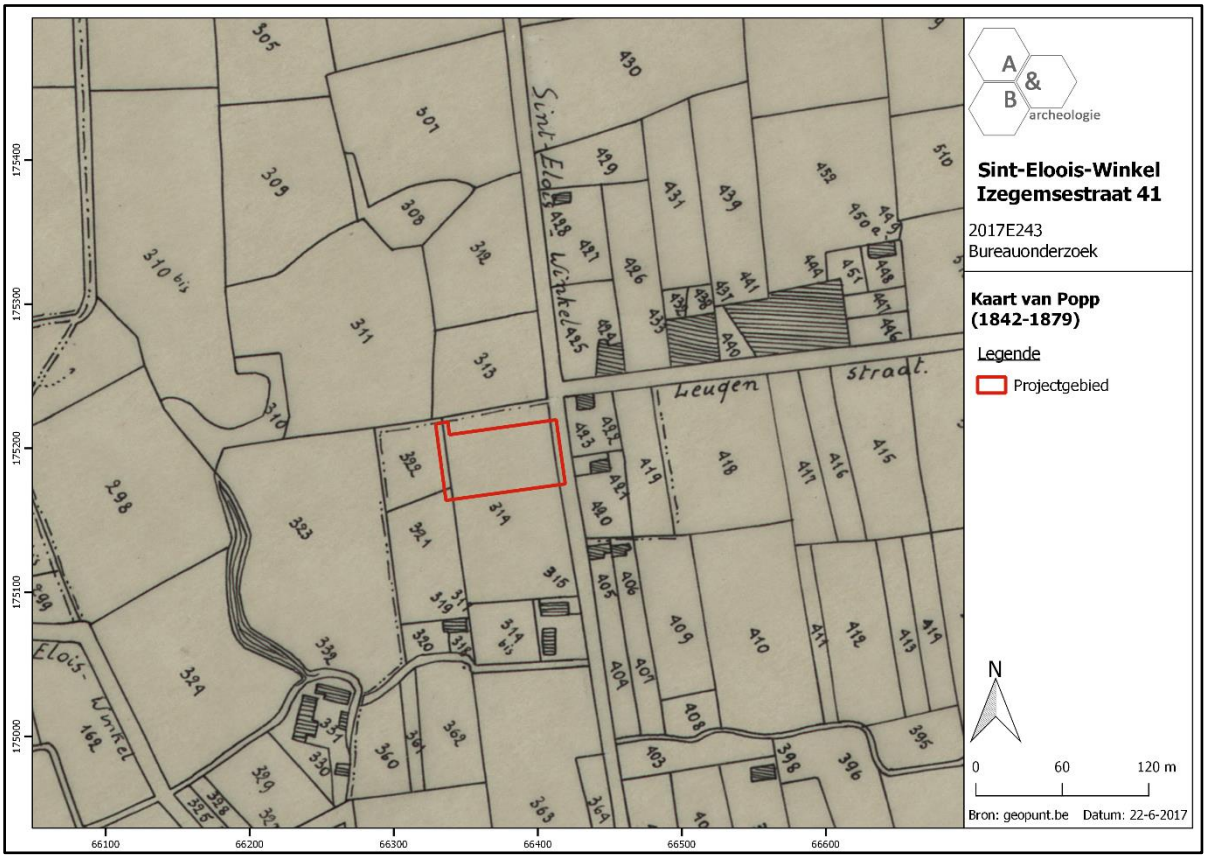
[7] AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016: *Eclectisch landhuis* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/24271 (geraadpleegd op 26 juni 2017).

Figuur 14 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (de projectie moet iets verschuiven naar het zuidwesten, naar de plek van zwarte ster) (bron: geopunt.be).

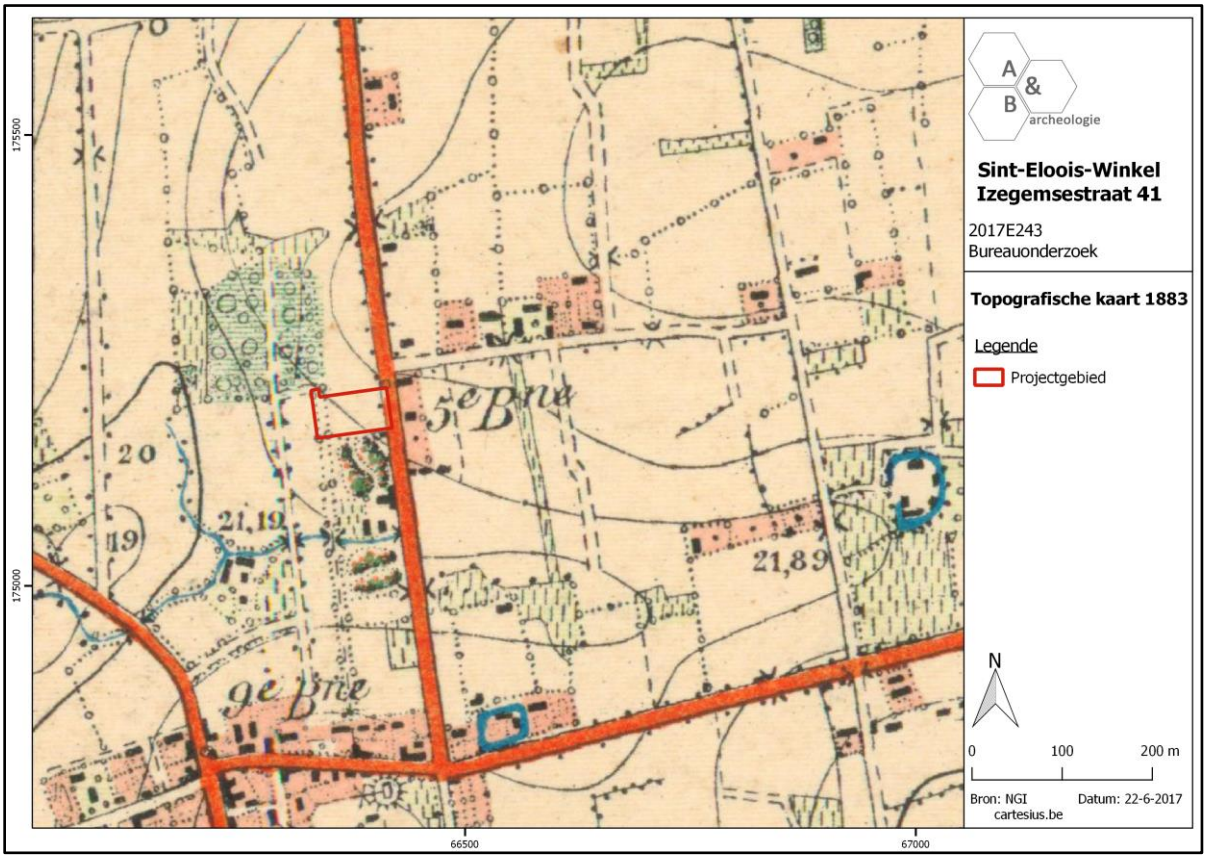
Figuur 15 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

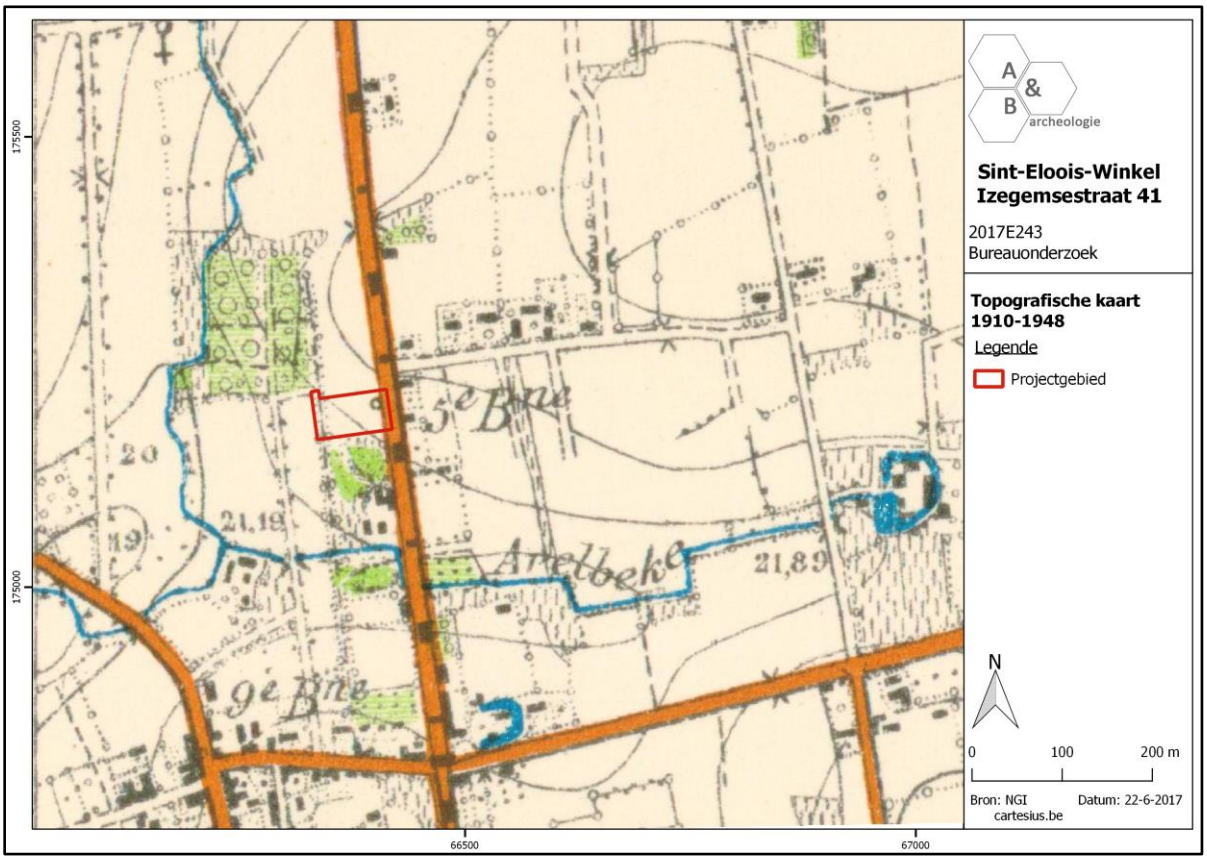
Figuur 16 Uitsnede uit de kaart van Popp (bron: geopunt.be).

Figuur 17 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

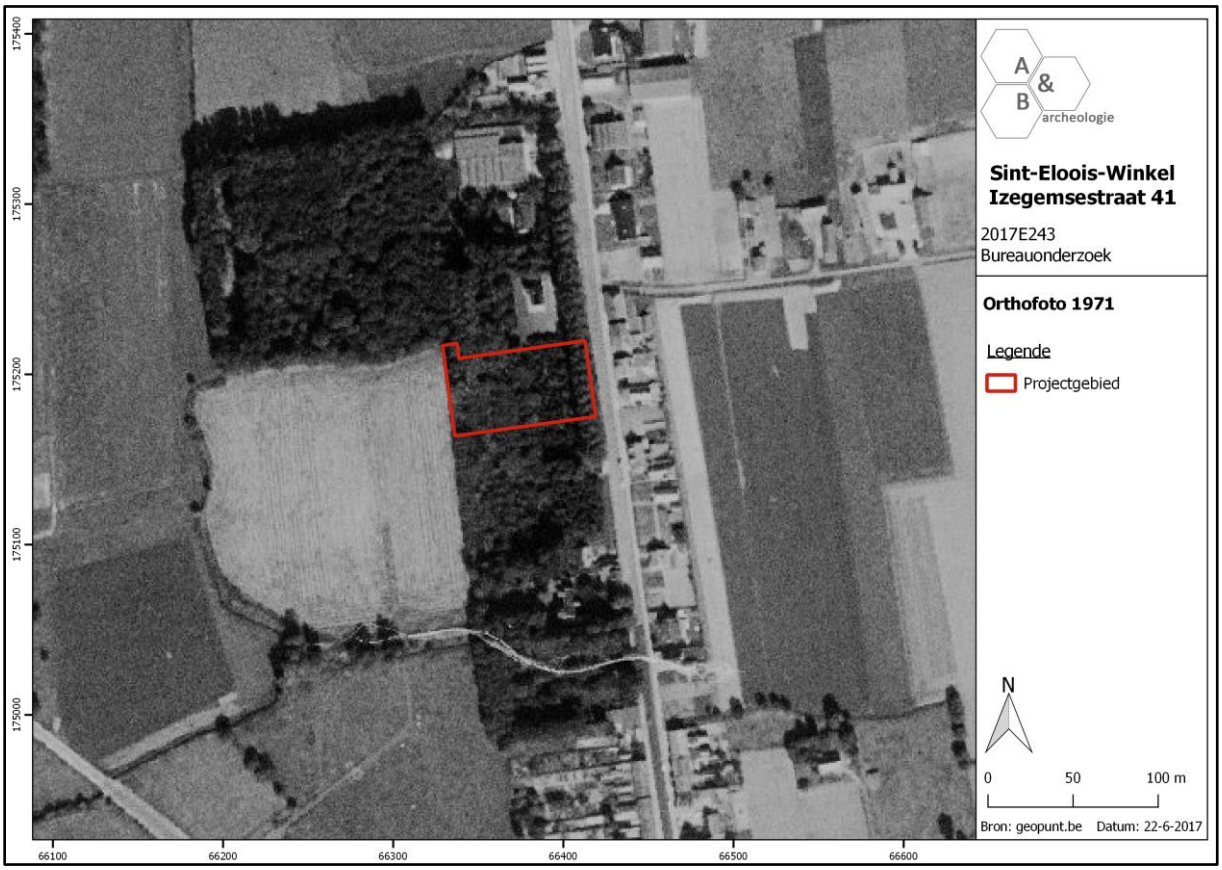
Figuur 18 Uitsnede uit de topografische kaart van 1883 (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 19 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910-1948 (bron: cartesius.be en NGI).

De situatie blijft op de topografische kaarten van eind 19de en eerste helft 20ste eeuw ongewijzigd. Het pas op de luchtfoto van 1971 dat het plangebied is ingenomen door bomen. Op een latere luchtfoto van 1990 is de situatie vergelijkbaar aan die van vandaag: het aantal bomen is verminderd en het plangebied is opgenomen in de tuin van Izegemsestraat 41.

Besluitend kan gesteld worden dat het plangebied zich sinds ca. 1777 in landbouwgebied bevond. Dit bleef zo tot in de loop van de 20ste eeuw, waarna het perceel werd bebost. In het laatste kwart van de 20ste eeuw werd enkele bomen gekapt en werd het plangebied opgenomen in de tuin van Izegemsestraat 41.

Figuur 20 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

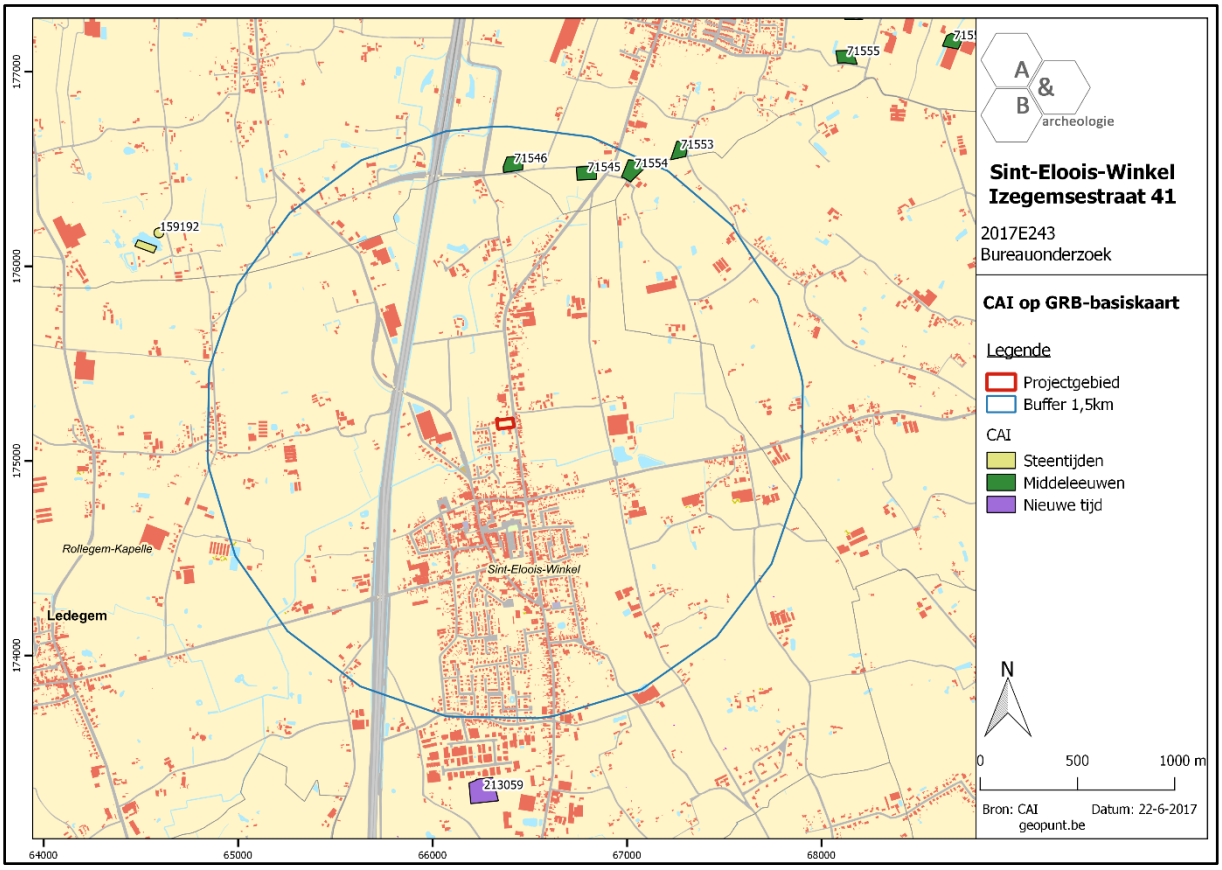
Figuur 21 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1990 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden in de directe omgeving van het projectgebied geen sites aangegeven. Sint-Eloois-Winkel is zo goed als een blinde vlek op de CAI. Hieronder worden de enkele sites besproken die op enige afstand van het plangebied zijn weergegeven.

Ca. 1,4km ten noorden van het plangebied bevinden zich een aantal CAI Locaties (71546, 71545, 71554, 71553) die allen laatmiddeleeuwse sites met walgracht betreffen. Het zijn archeologische indicatoren die gekend zijn uit cartografische bronnen; geen ervan is ooit archeologisch onderzocht. Ten zuiden van het dorpscentrum werd in 2013 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (CAI Locatie 213059), waarbij alleen maar perceelsgrachten uit de nieuwe tijd werden aangesneden. CAI-Locaties 159339 en 159192, ten noordwesten van het plangebied, betreffen vondsten uit het midden-paleolithicum (silexartefacten, resten van pleistocene dieren zoals o.a. steppebizon en wolharige neushoorn) aangetroffen in een kleigroeve. In het kader van de opmaak van een archeologienota werden in het voorjaar van 2017 landschappe-lijke boringen en een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op enkele percelen langsheen de Oude Lendeledestraat, ca. 700m ten oosten van het plangebied. Er werd geen archeologische site aangesneden.

Besluitend kan gesteld worden dat de regio rond het plangebied archeologisch nog niet goed gekend is. De schaarse informatie in de CAI heeft eerder te maken met het ontbreken van systematisch onderzoek in de gemeente, en betekent niet dat de omgeving niet gefrequenteerd werd in het verleden. In de directe omgeving van de site zijn geen sites aangeduid in de CAI. De gekende locaties in het noorden van de gemeente zijn indicatoren voor laatmiddeleeuwse sites met walgracht. De laatste jaren werden er 2 proefsleuvenonderzoeken uitgevoerd in Sint-Eloois-Winkel, deze leverden beide geen resultaten op.

Figuur 22 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Sinds ca. 1777 is het plangebied niet bebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Dit bleef zo tot in de loop van de 20ste eeuw, waarna het perceel werd bebost. In het laatste kwart van de 20ste eeuw werd enkele bomen gekapt en werd het plangebied opgenomen in de tuin van Izegemsestraat 41. Het plangebied lijkt de laatste 250 jaar geen diepgaande verstoring te hebben gekend. Er zijn dus geen redenen om aan te nemen dat eventuele archeologische niveaus niet bewaard zullen zijn. Hoe de site er uitzag voor 1777 kon niet achterhaald worden.

- De regio rond het plangebied is archeologisch nog niet goed gekend is. De schaarse informatie heeft eerder te maken met het ontbreken van systematisch onderzoek in de gemeente, en betekent niet dat de omgeving niet gefrequenteerd werd in het verleden. In de directe omgeving van de site zijn geen sites aangeduid in de CAI. De gekende locaties in het noorden van de gemeente zijn indicatoren voor laatmiddeleeuwse sites met walgracht. De laatste jaren werden er 2 proefsleuvenonderzoeken uitgevoerd in Sint-Eloois-Winkel, deze leverden beide geen resultaten op. Nochtans kent Sint-Eloois-Winkel een geschiedenis die teruggaat tot minstens de volle middeleeuwen. Het gebrek aan archeologisch onderzoek in de regio zorgt er echter voor dat er maar heel weinig info gekend is hoe het landgebruik en bewoning rondom de dorpskern is geëvolueerd in het verleden.

- De bodemgesteldheid (matig natte zandleemgronden) en de topografische ligging (op licht hellend terrein, met een waterloop in de nabijheid) sluiten niet uit dat hier in het verleden menselijke aanwezigheid (bewoning, ambachten, begraving) was.

- Deze gegevens tonen aan dat het projectgebied een zekere archeologische verwachting heeft; geen hoge verwachting, maar de aanwezigheid van een archeologische site is niet onwaarschijnlijk. Het ontbreken van gekende archeologische sites heeft te maken met het ontbreken van systematisch archeologisch onderzoek in de regio, en betekent niet dat er geen sites (behalve de gekende middeleeuwse indicatoren) aanwezig kunnen zijn. Site(s) uit de metaaltijden, Romeinse periode en/of middeleeuwen zijn, gezien de landschappelijke ligging en bodemgesteldheid, zeker niet uit te sluiten. Er hebben geen gekende diepgaande verstoringen plaatsgevonden op de site. Er zijn geen aanwijzingen voor begraven horizonten op het plangebied, waardoor er geen specifieke verwachting is voor een goedbewaarde steentijdsite.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

Er kan vanuit gegaan worden dat het archeologisch bodemarchief bedreigd wordt door de werken, en dan voornamelijk voor wat betreft de zone tot 30m ten westen van de straat. Het rooien van bomen, de voorafgaande grondwerken voor het bouwrijp maken van de grond, het optrekken van de woningen, het aanleggen van nutsvoorzieningen en -leidingen, het werfverkeer zijn nefast voor eventueel aanwezige archeologische sporen en sites. Ter hoogte van de tuinzones wordt minder

verstoring verwacht, aangezien deze verplicht als tuinzone in gebruik moeten genomen worden, waarbij er per lot maximaal 50m² mag ingenomen worden voor bvb. een tuinhuis en waarbij het bestaande maaiveld moet behouden blijven.

Wanneer de oppervlakte van de geplande werken in acht wordt genomen, dan valt op dat dit een kleine verkaveling betreft, die uiteenvalt in 2 bouwloten. De bouwzone is ca. 1300m² groot, de tuinzone ca. 2350m². Er kan vanuit gegaan worden dat het bodemarchief ter hoogte van de bouwzone volledig vernield zal worden; in de tuinzone zal de impact kleiner zijn en bestaan uit puntsgewijze ingrepen (bvb. wortelgestel bomen uithalen). De archeologische verwachting betreft voornamelijk landelijke bewoning uit het verleden, die het best kan geëvalueerd worden binnen een breed ruimtelijk kader aangezien dergelijke sites doorgaans gepaard gaan met een kernzone waarrond zich perifere activiteitenzones bevonden. De eerder kleine oppervlakte van de bouwzone en de kleinschalige verstoring ter hoogte van de grotere tuinzones in acht genomen, lijkt een verder archeologisch vooronderzoek op deze site niet aan te raden. Als er een site aanwezig zou zijn, dan zou deze maar deels worden aangesneden en zou het onderzoek ervan meer vragen oproepen dan beantwoorden en dus niet leiden tot kennisvermeerdering. De kosten-baten analyse zou in dit geval negatief uitdraaien. Om die reden wordt er, ondanks het eventuele archeologische potentieel, geen verder onderzoek geadviseerd.

3.3. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Neen. Sinds 1777 was het plangebied onbebouwd en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. In de loop van de 20ste eeuw werd het terrein bebost, momenteel is het in gebruik als tuin.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Neen.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Neen.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

Er kan vanuit gegaan worden dat het archeologisch bodemarchief bedreigd wordt door de werken, en dan voornamelijk voor wat betreft de zone tot 30m ten westen van de straat. Het rooien van bomen, de voorafgaande grondwerken voor het bouwrijp maken van de grond, het optrekken van de woningen, het aanleggen van nutsvoorzieningen en -leidingen, het werfverkeer zijn nefast voor

eventueel aanwezige archeologische sporen en sites. Ter hoogte van de tuinzones wordt minder verstoring verwacht, aangezien deze verplicht als tuinzone in gebruik moeten genomen worden, waarbij er per lot maximaal 50m² mag ingenomen worden bvb. een tuinhuis en waarbij het bestaande maaiveld moet behouden blijven.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. Echter gezien de topografische ligging en de bodemgesteldheid is de kans op het aantreffen van archeologische sporen niet onwaarschijnlijk.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Niet van toepassing.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Sint-Eloois-Winkel Izegemsestraat 41, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein bevindt zich ten westen van de Izegemsestraat in Sint-Eloois-Winkel (deelgemeente van Ledegem, provincie West-Vlaanderen) en is op heden begroeid met bomen. Het maakt deel uit van de tuinzone die hoort bij huisnummer 41. Het totale plangebied is 3680m² groot. Het terrein is rechthoekig, met in het noordwesten een kleine uitstulping, en is ingesloten door open bebouwing aan de zuid-, west- en noordzijde. Het plangebied wordt verkaveld in 2 oostwest georiënteerde loten. Langsheen de straat is een voortuinstrook voorzien, ten westen ervan bevindt zich de bouwzone, die per lot zo'n 300m² bedraagt. Achterliggend en naast de bouwzones wordt een grote tuinzone voorzien, van meer dan 55m lang op 21,18m breed per lot. Er wordt geen interne wegenis aangelegd, aangezien beide loten langsheen de bestaande Izegemsestraat zijn gelegen.

Sinds ca. 1777 is het plangebied niet bebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Dit bleef zo tot in de loop van de 20ste eeuw, waarna het perceel werd bebost. In het laatste kwart van de 20ste eeuw werd enkele bomen gekapt en werd het plangebied opgenomen in de tuin van Izegemsestraat 41. Het plangebied lijkt de laatste 250 jaar geen diepgaande verstoring te hebben gekend. Er zijn dus geen redenen om aan te nemen dat eventuele archeologische niveaus niet bewaard zullen zijn. Hoe de site er uitzag voor 1777 kon niet achterhaald worden. De regio rond het plangebied is archeologisch nog niet goed gekend is. De schaarse informatie heeft eerder te maken met het ontbreken van systematisch onderzoek in de gemeente, en betekent niet dat de omgeving niet gefrequenteerd werd in het verleden. In de directe omgeving van de site zijn geen sites aangeduid in de CAI. De gekende locaties in het noorden van de gemeente zijn indicatoren voor laatmiddeleeuwse sites met walgracht. De laatste jaren werden er 2 proefsleuvenonderzoeken uitgevoerd in Sint-Eloois-Winkel, deze leverden beide geen resultaten op. Nochtans kent Sint-Eloois-Winkel een geschiedenis die teruggaat tot minstens de volle middeleeuwen. Het gebrek aan archeologisch onderzoek in de regio zorgt er echter voor dat er maar heel weinig info gekend is hoe het landgebruik en bewoning rondom de dorpskern is geëvolueerd in het verleden.

Deze gegevens tonen aan dat het projectgebied een zekere archeologische verwachting heeft; geen hoge verwachting, maar de aanwezigheid van een archeologische site is niet onwaarschijnlijk. Het ontbreken van gekende archeologische sites heeft te maken met het ontbreken van systematisch archeologisch onderzoek in de regio, en betekent niet dat er geen sites (behalve de gekende middeleeuwse indicatoren) aanwezig kunnen zijn. Site(s) uit de metaaltijden, Romeinse periode en/of middeleeuwen zijn, gezien de landschappelijke ligging en bodemgesteldheid, zeker niet uit te sluiten. Er hebben geen gekende diepgaande verstoringen plaatsgevonden op de site. Er zijn geen aanwijzingen voor begraven horizonten op het plangebied, waardoor er geen specifieke verwachting is voor een goedbewaarde steentijdsite.

Er kan vanuit gegaan worden dat het archeologisch bodemarchief bedreigd wordt door de werken, en dan voornamelijk voor wat betreft de zone tot 30m ten westen van de straat. Het rooien van bomen, de voorafgaande grondwerken voor het bouwrijp maken van de grond, het optrekken van de woningen, het aanleggen van nutsvoorzieningen en -leidingen, het werfverkeer zijn nefast voor eventueel aanwezige archeologische sporen en sites. Ter hoogte van de tuinzones wordt minder verstoring verwacht, aangezien deze verplicht als tuinzone in gebruik moeten genomen worden, waarbij er per lot maximaal 50m² mag ingenomen worden voor bvb. een tuinhuis en waarbij het bestaande maaiveld moet behouden blijven.

Wanneer de oppervlakte van de geplande werken in acht wordt genomen, dan valt op dat dit een kleine verkaveling betreft, die uiteenvalt in 2 bouwloten. De bouwzone is ca. 1300m² groot, de tuinzone ca. 2350m². Er kan vanuit gegaan worden dat het bodemarchief ter hoogte van de bouwzone volledig vernield zal worden; in de tuinzone zal de impact kleiner zijn en bestaan uit puntsgewijze ingrepen (bvb. wortelgestel bomen uithalen). De archeologische verwachting betreft voornamelijk landelijke bewoning uit het verleden, die het best kan geëvalueerd worden binnen een breed ruimtelijk kader aangezien dergelijke sites doorgaans gepaard gaan met een kernzone waarrond zich perifere activiteitenzones bevonden. De eerder kleine oppervlakte van de bouwzone en de kleinschalige verstoring ter hoogte van de grotere tuinzone in acht genomen, lijkt een verder archeologisch vooronderzoek op deze site niet aan te raden. Als er een site aanwezig zou zijn, dan zou deze maar deels worden aangesneden en zou het onderzoek ervan meer vragen oproepen dan beantwoorden en dus niet leiden tot kennisvermeerdering. De kosten-baten analyse zou in dit geval negatief uitdraaien. Om die reden wordt er, ondanks het eventuele archeologische potentieel, geen verder onderzoek geadviseerd.

5. Bibliografie

- https://inventaris.onroerenderfgoed.be
- https://cai.onroerenderfgoed.be/
- http://www.geopunt.be/kaart
- http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/
- http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/
- http://www.ngi.be/topomapviewer/

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be)..... 7
Figuur 2 Verkavelingsplan (bron: initiatiefnemer). 9
Figuur 3 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI). 10
Figuur 4 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI). 11
Figuur 5 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be). 11
Figuur 6 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)... 12
Figuur 7 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be). 13
Figuur 8 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, meer in detail en met aanduiding van 2 hoogteprofielen (bron: geopunt.be). 13
Figuur 9 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be). 14
Figuur 10 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV). 15
Figuur 11 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be). 16
Figuur 12 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be). 16
Figuur 13 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be). 17
Figuur 14 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (de projectie moet iets verschuiven naar het zuidwesten, naar de plek van zwarte ster) (bron: geopunt.be). 19
Figuur 15 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be). 19
Figuur 16 Uitsnede uit de kaart van Popp (bron: geopunt.be). 20
Figuur 17 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be). 20
Figuur 18 Uitsnede uit de topografische kaart van 1883 (bron: cartesius.be en NGI). 21
Figuur 19 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910-1948 (bron: cartesius.be en NGI). 21
Figuur 20 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be)..... 22
Figuur 21 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1990 (bron: geopunt.be)..... 23
Figuur 22 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI). 25
Bijlage: Verkavelingsplan (bron: initiatiefnemer)

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

Gemeente LEDEGEM

3e Afdeling (Sint-Eloois-Winkel), Sectie A

nummer: 314t

VERKAVELINGSPLAN

De verkavelaar :

Mevr. Gits Dany
Izegemsestraat 41
8880 ST.-Eloois-Winkel

LUC & BARBARA CALLENS LANDMETERS-EXPERTS

Callens en Vandermeersch bvba
Min. Liebaertlaan 29 - 8500 Kortrijk
Tel. 056 20 38 78 • Fax 056 20 20 44
www.luc-callens.be • topo@luc-callens.be
LAN 040289 - LAN 111480

Opgemaakt te Kortrijk : 27 maart 2017	
Plannummer : VK.K.046.17	
Dossiernummer : L17041-SIIZ1103	
Schalen : 1/500 1/1.000 1/20.000	

STEDENBOUWKUNDIGE VOORSCHRIFTEN

1. Zone voor overgangsgebied (W)

1.1 Bestemming

Toelichting	*Stedenbouwkundig voorschrift*
Meergezinswoningen zijn niet aangewezen omwille van de oppervlakte van de kavel en de omliggende bebouwing. De kavels zijn gelegen in het centrum waar voldoende voorzieningen aanwezig zijn. Verkeersgenererende activiteiten zijn hier niet gewenst.	De gronden zijn bestemd voor het wonen in open bebouwing. Nevenbestemmingen zijn die het wonen en de ontwikkeling van het centrumgebied niet hinderen zijn eveneens toegelaten.
	Per woning dient 1 garage of stallingsplaats en 1 parkeerplaats te worden voorzien. Een garage mag in de woning voorzien worden.

1.2 Inplanting

Toelichting	*Stedenbouwkundig voorschrift*
Binnen de verkaveling wordt gekozen voor een open bebouwing in navolging van de omgevende bebouwing.	De woning kan vrij ingeplant worden binnen de grenzen van de zone voor woningbouw, zoals deze aangeduid is op het verkavelingsplan.
De inplantingszone voor de woning is aangeduid op het verkavelingsplan (zone W). Uitbreidingen zijn niet toegelaten.	De zijgevels dienen opgericht op 3,00 m van de zijkavelgrenzen; de plaatsing t.o.v. de voorliggende rooilijn is minimum 5,00 m.
Deze maximaal bebouwbare oppervlakte van de kavel omvat elke vorm van bebouwing of vaste constructie, incl. afdak, tuinberging en/of carport. Verhardingen, oprit, terras en eventuele zwembaden worden niet meegeteld.	Binnen onderhavige bestemmingszone mag maximum 60% van de perceelsoppervlakte bebouwd worden.

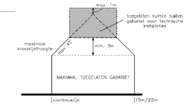
STEDENBOUWKUNDIGE VOORSCHRIFTEN

1.3 Profiel van de woningen

Toelichting	*Stedenbouwkundig voorschrift*
Omwille van de integratie in de omgeving wordt geopteerd voor een woning met verdieping en een dakvolume. De bouwhoogte wordt eveneens beperkt tot een gelijkvloers en plat dak voor de bijgebouwen.	Maximaal 2 volle bouwlagen, in het dakvolume worden geen woonruimtes toegelaten boven de eerste verdieping, – hellend dak (25° - 45°) is toegelaten alsook een plat dak is toegelaten. De kroonlijsthoogte bedraagt maximaal 7,00 m; de nokhoogte blijft beperkt tot 11,00 m. De vloerpas van de gelijkvloerse vertrekken bevindt zich op maximaal 0,40m boven het peil van de weg.
	De bouwdiepte bedraagt max. 20m voor open bebouwing.
Beperkte dakuitbouwen en dakkapellen zijn toegelaten.	Dakkapellen tot max. 2,50 m breedte en op min. 1,00 m afstand onderling zijn toegelaten. De hoogte van de verticale wand is max. 1,50 m.

1.4 Materialen

Toelichting	*Stedenbouwkundig voorschrift*
Voor de gevels wordt geopteerd voor kleinschalige materialen. Het gebruik van bepleistering, hout of metaal en prefab-betonelementen zijn in principe toegelaten. Het plaatsen van dakvlakramen of zonnepanelen wordt niet aanzien als een afwijking t.o.v. de voorschriften inzake materiaalgebruik.	Het materiaalgebruik van alle gevels moet constructief en esthetisch verantwoord zijn. De aard en de kleur van de gevel- en dakmaterialen moeten harmonisch zijn met het bestaande straatbeeld. Gevelbekleding: kleinschalige materialen. Dakbedekking: pannen, leien, zink en roofing.

BESTAANDE TOESTAND

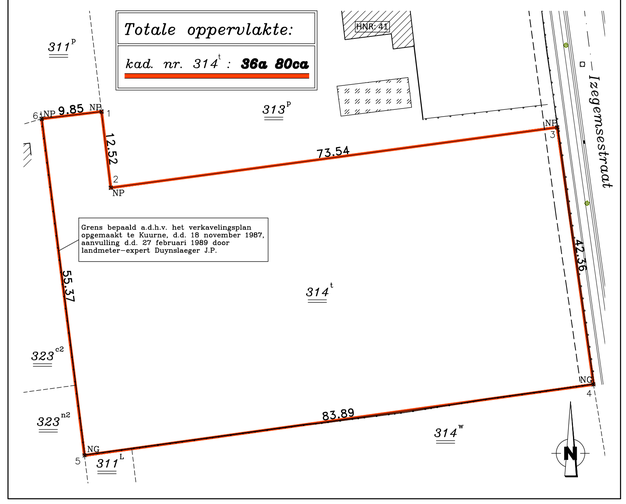
1/500

Coördinatenlijst		
Lambert-72 coördinaten		
punt	X	Y
1	66338.950	175219.750
2	66340.452	175207.323
3	66413.329	175217.162
4	66419.242	175175.221
5	66336.157	175163.642
6	66329.175	175218.573

N.B. Alle hoekpunten zijn weergegeven in Lambert'72 coördinaten een hoogte volgens de tweede algemene waterpassing. Ze worden bijgehouden op harde schijf, en kunnen steeds ten kantore van de landmeter geraadpleegd worden.

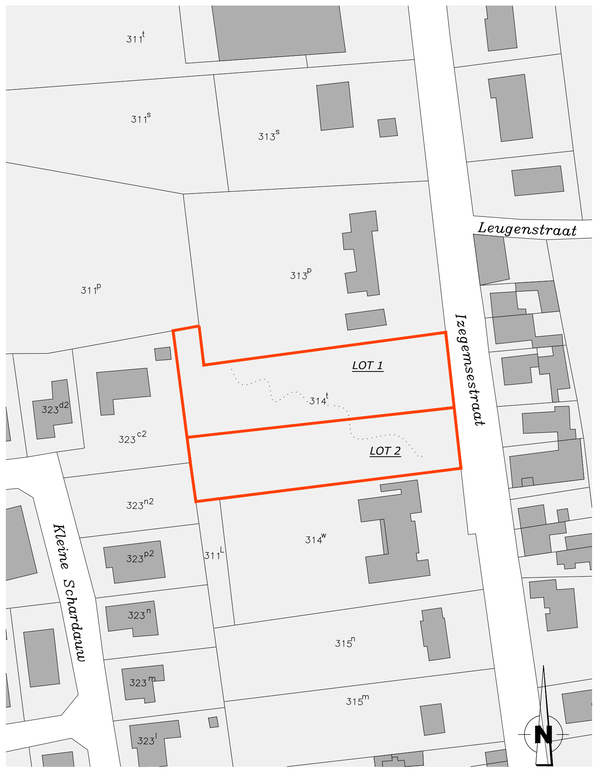
Legende

- afsluiting
- afsluiting
- kadastrale grens
- rooilijn
- NP nieuwe paal
- slikker
- deksel
- boom
- gebouw
- zwembad
- aslijn

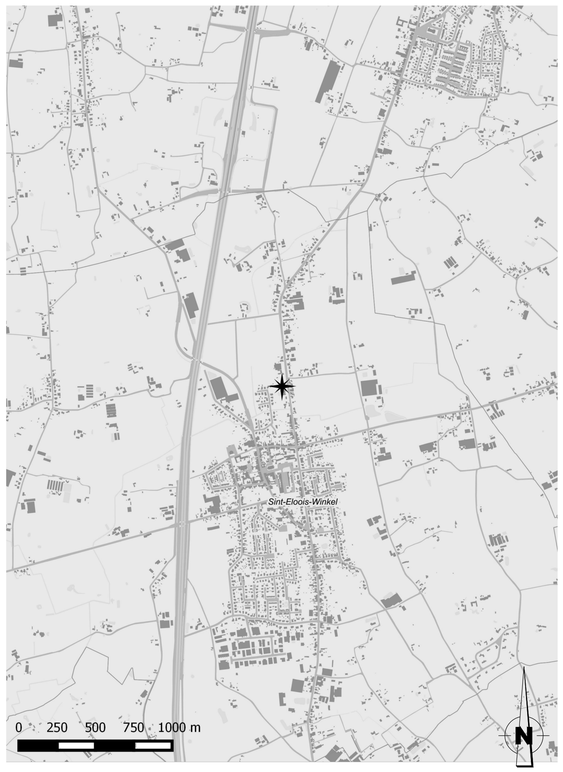
SITUATIESCHETS

1/1.000

LIGGINGSPLAN

1/20.000

STEDENBOUWKUNDIGE VOORSCHRIFTEN

2. Onbebouwde ruimte - tuin

Toelichting	*Stedenbouwkundig voorschrift*
De tuinstroken zijn enkel bestemd voor tuinaanleg en de noodzakelijke verhardingen, opritten of paadjes in functie van de bebouwing. Op de rooilijn en in de voortuinstrook kunnen enkel afsluitingen met een beperkte hoogte geplaatst worden.	De niet-bebouwde delen van het perceel of het perceelsdeel gelegen binnen onderhavige bestemmingszone, worden aangelegd als tuin. Terreinophogingen zijn enkel toegelaten in de 30m vanaf de straat; de achterliggende zone dient op het bestaand natuurlijk maaiveld behouden te blijven. Op de perceelsgrenzen in de achteruitbouwstrook en op de rooilijn zijn enkel afsluitingen toegelaten in baksteen met een hoogte van max. 0,60 m of hagen met een hoogte van max. 0,60 m. Op de overige perceelsgrenzen zijn afsluitingen in hout, baksteen, hagen tot een hoogte van 2,20m op de perceelsgrenzen toegelaten.
De voortuinstrook moet het karakter hebben van een onbebouwde ruimte om de openheid van de verkaveling te bewaren. Het plaatsen van gebouwen, carports of andere constructies in deze zone is dan ook niet toegelaten. In de achtertuinstrook kunnen wel beperkte bijgebouwen worden geplaatst. De maximale oppervlakte voor bijgebouwen in de achtertuinstrook wordt laag gehouden (50 m²) om te vermijden dat deze zone wordt volgebouwd met tal van constructies.	De oprichting van gebouwen, constructies is niet toegelaten in de voortuinstrook en in de zijtuinstroken. In de zone voor achtertuin kunnen woningbijgebouwen (tuinberging, serre, …) tot 50 m² worden opgericht voor zover rekening gehouden wordt met volgende randvoorwaarden: o De totale grondoppervlakte van de bijgebouwen, losstaand van de hoofdbebouwing, mag niet meer bedragen dan 50 m² bij éengezinswoningen. o De kroonlijsthoogte mag niet meer bedragen dan 3,00 meter, terwijl de nokhoogte maximaal 5,00 meter mag bedragen. o De inplanting van deze gebouwen dient op een ruimtelijk verantwoorde manier te gebeuren. De inplanting mag geenszins hinder veroorzaken ten aanzien van de eigenaars van aanpalende percelen. o Het materiaalgebruik van alle gevels moet constructief en esthetisch verantwoord zijn. De aard en de kleur van de gevel- en dakmaterialen moeten harmonisch zijn met het bestaande straatbeeld.

VERKAVELINGSVOORSTEL

1/500

Coördinatenlijst		
Lambert-72 coördinaten		
punt	X	Y
1	66338.950	175219.750
2	66340.452	175207.323
3	66413.329	175217.162
4	66416.285	175196.193
5	66419.242	175175.221
6	66336.157	175163.642
7	66333.486	175184.654
8	66329.175	175218.573

N.B. Alle hoekpunten zijn weergegeven in Lambert'72 coördinaten en hebben een hoogte volgens de tweede algemene waterpassing. Ze worden bijgehouden op harde schijf, en kunnen steeds ten kantore van de landmeter geraadpleegd worden.

Deeloppervlaktes:	
Lot 1 : 19a 06ca	(deel nummer 314t)
Lot 2 : 17a 74ca	(deel nummer 314t)

Legende

- bouwzone
- (voor)tuinzone
- NP nieuwe paal
- NG niet gematerialiseerd

